

Vergaderjaar 1994–1995 Nr. 33¹

23 558

Wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en enkele andere wetten, houdende verbeteringen en aanvullingen van overwegend technische aard

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 10 oktober 1994

De ondergetekenden zijn de leden van de vaste Commissie voor Wetenschapsbeleid en Hoger Onderwijs zeer erkentelijk voor de voortvarende vaststelling van het verslag over dit wetsvoorstel.

De leden van de fractie van de VVD vragen om nadere informatie over de ad-hoc-commissie die advies moet uitbrengen over de problematiek van gedragscodes c.q. beroepscodes inzake ethische vraagstukken van wetenschappelijk onderzoek en de mogelijkheid van instellingsgebonden ethische commissies. Deze leden vroegen voorts of op de taakstelling en samenstelling van deze ad-hoc-commissie kan worden ingegaan en in hoeverre sprake is van een parallelle met de wijze waarop thans reeds de medisch-ethische problematiek wordt behandeld.

De leden van de fractie van D66 sluiten zich bij deze vraag aan.

Tijdens het wetgevingsoverleg over dit wetsvoorstel in de Tweede Kamer op 27 juni 1994 werd een in strekking grotendeels gelijklopende vraag gesteld (TK 1993–94, 23 558, nr. 18, blz. 6/7). Bij die gelegenheid is van de zijde van de regering een rapportage in het vooruitzicht gesteld tegen 1 november 1994 (blz. 11). De ondergetekenden zullen deze rapportage aan de Tweede Kamer ook aan de Eerste Kamer toezenden.

Daarop vooruitlopend melden de ondergetekenden naar aanleiding van de gestelde vragen het volgende.

Eerst een verduidelijking. In de vraag wordt een ad-hoc-commissie genoemd die advies zou moeten uitbrengen over zowel de problematiek van de gedrags- c.q. beroepscodes als over de mogelijkheid van instellingsgebonden ethische commissies voor onderzoek en onderwijs. Het gaat evenwel om twee afzonderlijke acties. Over het vraagstuk van de gedrags- en beroepscodes zal dit najaar een rondetafeloverleg worden georganiseerd tussen betrokken beroepsverenigingen en de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Na dit overleg zal een concluderende rapportage over gedrags- en beroepscodes aan de Tweede Kamer worden gezonden.

De in november in te stellen landelijke ad-hoc-commissie zal adviseren over de voor- en nadelen van instellingsgebonden ethische commissies van onderzoek en onderwijs. Dit advies is van belang voor de vormgeving door de instellingen van de adviescommissies, bedoeld in artikel 1.7 van

¹ De eerder verschenen stukken inzake dit wetsvoorstel zijn gedrukt onder de nrs. 402 en 402a, vergaderjaar 1993–1994.

de WHW. Deze instellingsgebonden commissies hebben tot taak het instellingsbestuur te adviseren over het vaststellen van richtlijnen met betrekking tot de ethische aspecten verbonden aan de werkzaamheden van de instelling. Dit in relatie tot reeds aanwezige of toekomstige sectorspecifieke landelijke en lokale commissies, zoals bij voorbeeld op medisch-ethisch gebied. Daarnaast zal de ad-hoc-commissie een advies moeten uitbrengen over de mogelijke taken van deze commissies binnen de instelling en de wijze waarop een dergelijke commissie binnen de organisatiestructuur van een instelling ingepast zou kunnen worden. Bij dit alles moet de ervaring worden meegenomen die in het buitenland met dergelijke commissies is opgedaan.

De commissie wordt samengesteld uit personen met ervaring op het gebied van de in Nederland aanwezige sectorspecifieke en landelijke ethiekcommissies; daarnaast leden met een verschillende wetenschappelijke achtergrond en ten slotte wordt een koppeling aangebracht met de verschillende instellingen die mogelijkwjs behoefte zouden kunnen hebben aan een permanente lokale commissie. Het advies van de ad-hoc-commissie zal zich ook richten op onderzoekinstellingen als de Nederlandse organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek, het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne, de Dienst Landbouwkundig Onderzoek en de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek.

Voor wat betreft het laatste onderdeel van de vraag, de parallelle met de wijze waarop thans reeds de medisch-ethische problematiek behandeld wordt, kan verwezen worden naar bovenvermelde taakstelling van de landelijke ad-hoc-commissie. Hieruit blijkt dat de commissie expliciet tot taak heeft kennis te nemen van deze parallelle.

De leden van de VVD-fractie vragen om een nadere aanduiding van de ingrijpende consequenties verbonden aan de suggestie van de HBO-Raad om te komen tot een vergroting van de registratieprocedure bij nieuwe opleidingen. De HBO-Raad had voorgesteld de adviesprocedure van de Adviescommissie Onderwijsaanbod in het kader van de registratie van nieuwe opleidingen eerst te starten nadát instellingen nieuwe opleidingen bij het centraal register opleidingen hoger onderwijs hadden aangemeld. De sluitingsdatum van die registratie is volgens de bestaande wet 31 januari. Een tijdwinst van vier maanden zou daarmee kunnen worden geboekt, aldus de HBO-Raad.

Ofschoon dit voorstel op het eerste gezicht aantrekkelijk leek, zijn het inderdaad de ingrijpende, deels praktische consequenties daarvan, die tot verwerping nopen. De ondergetekenden wijzen op het volgende.

Het centraal register opleidingen hoger onderwijs dient niet later dan 1 juli van het jaar voorafgaande aan het kalenderjaar waarin de nieuwe opleidingen starten, definitief te worden vastgesteld. Deze datum is essentieel om studenten tijdig te kunnen informeren over de opleidingsmogelijkheden in het gehele hoger onderwijs. Studenten dienen met het oog op de bepaling van de capaciteit door de instellingen immers hun (voorlopige) keuze te bepalen vóór 1 december.

Zou dus het voorstel van de HBO-Raad tot regel worden verheven, dan rest een tijdvak van vijf maanden voor advisering door de adviescommissie onderwijsaanbod en besluitvorming door de instellingen en de minister. Dat is veel te kort. De adviescommissie verlangt reeds een adviestermijn van drie maanden, hetgeen, gelet op het aantal en de omvang van de aan haar jaarlijks uitgebrachte voorstellen niet te ruim mag worden genoemd. Dit betekent dat er twee maanden beschikbaar zijn waarbinnen de instellingen zich dienen te beraden op het advies van de adviescommissie, het register de benodigde – aanvullende – informatie moeten toezenden en de minister de doelmatigheid van de nieuwe opleidingen moet beoordelen. Deze termijn wordt zeker niet gehaald. Nog afgezien van de extra beleidslasten die ontstaan, indien – onafhankelijk

van het advies van de adviescommissie – alle nieuwe opleidingen voor registratie zouden worden aangemeld, blijkt het voorstel van de HBO-Raad dus onuitvoerbaar.

Hier komt nog een meer principiële bezwaar bij. De advisering door de adviescommissie is gericht aan de instelling die haar het voornemen om een nieuwe opleiding in het leven te roepen voorlegt. Zou een dergelijk voornemen aan de overheid bekend zijn alvorens de adviescommissie haar oordeel aan de instelling bekend heeft gemaakt, dan impliceert dat dat in de instellingen de kans wordt ontnomen om – na zich op de merites van het advies te hebben beraden – «in stilte» het voornemen te laten varen of te temporiseren.

Ondergetekenden kunnen zich voorstellen dat het minder aantrekkelijk voor de instelling kan zijn als een negatief advies van de adviescommissie over de opportuniteit van een door de instelling beoogde opleiding in de openbaarheid komt.

Ten slotte merken ondergetekenden nog op dat de discussie over deze materie er toe heeft geleid dat de termijn waarbinnen de registratieprocedure moet zijn afgerond met een maand is ingekort. In het voorliggende, gewijzigd voorstel van wet is de sluitingsdatum van het register met vier weken opgeschoven tot 28 februari, dit ten faveure van de instellingen die daarmee ook meer tijd krijgen om tot onderlinge afstemming te komen.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
J. M. M. Ritzen

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
J. J. van Aartsen